

הַמַּעֲיָן

בתוכן:

- 2 האמנם 'עולותיכם ספו על זבחיכם'? / **דבר העורך**
- 3 הנהגת 'השם אורחותיו' והשלכותיה לענייני חג הפסח / **הרב עמיחי כנרתי**
- 11 [בכל לבבך - בשני יצריך] וחובת בדיקת חמץ / **הרב דוד בגנו**
- 18 תוספת גלוטן במוצרים שנאפו לאחר הפסח / **הרב צבי בן ראובן**
- 27 פסח שני במדבר וטהרת הלויים / **הרב דוד מצגר**
- 31 שש הערות בענייני רבי עקיבא ומרד בר כוכבא / **הרב ארי יצחק שבת; נתנאל שבת**
- 36 מהותם ומציאותם של השדים במשנתם של חז"ל / **הרב מרדכי יוסף שטראוס**

הלכה ואקטואליה

- 49 כשרות צמר כבש המרינו - בירור מחודש / **הרב עזריה אריאל**
- 69 ועוד על מכוניות אוטונומיות / **הרב יעקב אריאל [תגובה: הרב דוד מישלוב]**

תגובות והערות

- הסיבה לחלוקות תמוהות של פרשיות התורה / **הרב משה גנץ**; עוד בעניין התכלת / **הרב יעקב אפשטיין, פרופ' זהר עמר, פרופ' יואל אליצור, הרב הראל דביר**;
עוד בעניין פעילות הרב קוק בענייני ביטחון / **ד"ר משה ארנוולד**; קול חתן וקול כלה נשמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים! / **צבי רון**; עוד על מבצע סיני מאת ד"ר זרח ורהפטיג ז"ל / **הרב ד"ר איתמר ורהפטיג**; השלמות על חלקו של רא"ז מרגליות ב'שערי תשובה' על או"ח ותולדות אחיו רח"מ / **הרב יוסף יונה**
- 77

על ספרים ועל סופריהם

- 94 קורות חיים / **ר' אליהו כי טוב ז"ל**
- על ביאור הרב פרלא לספר המצוות הקצר לרס"ג, לעומת דעת הרס"ג בספרו הארוך / **הרב חיים סבתו**
- 107
- על הגאון רבי כלפון משה הכהן זצ"ל ועל השקפתו בענייני ארץ ישראל / **יהודע כהן**
- 111
- 116 נתקבלו במערכת / **הרב יואל קטן**

מכון שלמה אומן שע"י ישיבת שעלבים

בס"ד גיליון 229 • ניסן תשע"ט [נט, ג]

מכון שלמה אומן
מכון מחקר תורני

המשתתפים בגיליון זה:

הרב פרופ' יואל אליצור, עפרה 9062700 .yoel.elitzur@mail.huji.ac.il
הרב יעקב אפשטיין, שומריה 8533600 .emuna54@netvision.net.il
הרב יעקב אריאל, אבן עזרא 7, רמת גן 5228550 .ariel@mdrg.org.il
הרב עזריה אריאל, הרב אריה בינה 21/4, ירושלים 9313312 .azar@neto.net.il
ד"ר משה ארנוולד, כרמי צור 9040000 .rutigillis@gmail.com
הרב דוד בנגור, נהר הירקון 8, בית שמש 9964017 .dbagno77@gmail.com
הרב צבי בן ראובן, ת"ד 325, אלון מורה 4483300 .tzvi.rabi@gmail.com
הרב משה גנץ, ת"ד 21, קרית חינוך שעלבים 9978400 .moshegn2@gmail.com
הרב הראל דביר, ת"ד 581, יד בנימין 7681200 .hareldvir21@gmail.com
הרב ד"ר איתמר ורהפטיג, מצפה נבו 56, מעלה אדומים 9841041 .warhafi@neto.net.il
הרב יוסף יונה, ניו יורק, ארה"ב. 8323096@gmail.com
יהודיע כהן, ישיבת דרך חיים, קרית חינוך שעלבים 9978400 .bjkhtk1@gmail.com
הרב עמיחי כנרת, איתמר, שומרון 4483400 .esa@etrog.net.il
הרב דוד מישלוב, התמר 44, מושב חמד 5029500 .djm765@gmail.com
הרב דוד מצגר, בית וגן 20, ירושלים 9646330
הרב חיים סבתו, דרך מצפה נבו 59, מעלה אדומים 9841044 .sabatoh21@gmail.com
פרופ' זהר עמר, נוה צוף 7194500 .amarzoh@gmail.com
הרב יואל קטן, מכון שלמה אומן, שעלבים 9978400 .wso@shaalvim.co.il
הרב גרשון קיציס, הרב חי טייב 3, ירושלים 9540505 .gkitsis@walla.co.il
הרב צבי רון, ת"ד 164, נוה דניאל 9090900 .zvijbq@gmail.com
הרב ד"ר ארי יצחק שבט, מכללת אורות ישראל, אלקנה 9061339 .arishvat@gmail.com
נתנאל שבט, כוכב השחר 9064100 .n.shvat@gmail.com
הרב מרדכי יוסף שטראוס, מעגלות הרב פרדס 55, ירושלים 9747128 .m48723m@gmail.com

* * *

המעין' - כתב עת היוצא לאור ע"י מכון שלמה אומן שע"י ישיבת שעלבים

מיסודו של מוסד יצחק ברויאר' שע"י פועלי אגודת ישראל

מייסד (תשי"ג) ועורך: פרופ' מרדכי ב"ר יצחק ברויאר
עורך אחראי (תשכ"ד-תשס"ב): ר' יונה עמנואל
תנצב"ה

המערכת: ד"ר שמעון בולג, ירושלים | הרב שמעון שלמה גולדשמידט, אלון שבות
הרב מיכאל ימר, שעלבים | הרב בועז מרדכי, נריה | פרופ' זהר עמר, נוה צוף
יהודה פרוידגר, ירושלים

העורך: הרב יואל קטן, מכון שלמה אומן, ישיבת שעלבים 9978400

טל': 08-9276664; פקס: 9276664-1538; דואר אלקטרוני: wso@shaalvim.co.il
למינויים, וכן למינויים אלקטרוניים ללא תשלום, נא לפנות למכון שלמה אומן

© כל הזכויות שמורות

האמנם 'עולותיכם ספו על זבחיכם'?

שבת פרשת צו, מוצאי שושן פורים, הייתה השנה שבת 'הפסקה', לא פרשת זכור ולא פרשת פרה, וגם לא שבת הגדול ולא ר"ח ולא ערב ר"ח. קראו אם-כן את ההפטרה ה'רגילה' לאותה שבת, פסוקים מספר ירמיהו, שבהם הנביא מוכיח בחריפות את עם ישראל על הקפדתם על ענייני הקרבנות - מול זלזולם במצוות אחרות. לא נחה דעתו של ירמיהו, אוהב ישראל, עד שהוא מודיע בחמתו בשם ה' לעם החוטא: 'וְהִטַּבְתִּי מַעְרִי יְהוּדָה וּמַחְצוֹת יְרוּשָׁלַם קוֹל שְׁטוֹן וְקוֹל שִׁמְחָה קוֹל חֶתָן וְקוֹל פְּלָה, פִּי לְחֶרֶב תִּהְיֶה הָאָרֶץ... וְנִבְחַר מוֹת מַחִיִּים לְכָל הַשְּׂאֲרִית הַנְּשָׂאֲרִים מִן הַמְּשֻׁפָּחָה הָרְעָה הַזֹּאת כָּכָל הַמְּקוֹמוֹת הַנְּשָׂאֲרִים אֲשֶׁר הִדְחַתִּים שָׁם, נָאֵם ה' צְבָאוֹת'. הדברים בוודאי היו יפים לזמנם ולשעתם ובשרו את החורבן הנורא העתיד להתרחש, אבל מדוע תקנו חז"ל לקרוא הפטרה קשה זו לדורות דווקא בסוף פרשה שבה הגענו לבית המקדש ולהקרבת הקרבנות רק מתעצם? והנה מתברר שמעוצם הקושי נהגו קהילות קדושות, ובדורנו דגל בכך בעיקר רבי ישראל יעקב פיישר זצ"ל רבה של שכונת 'זכרון משה' בירושלים וחרב בד"ץ העדה החרדית, שלא לקרוא הפטרה זו כלל, כפי שמובא בהרחבה ב'לוח דבר בעתו' לשנה זו (עמ' 829-834), וכפי שרבים נוהגים להימנע מלקרוא את הפטרת קדושים 'התשפוט' מאותה סיבה ובמקומה חוזרים על 'הלא כבני כושיים' של פרשת אחרי מות), ובמקומה נהגו לקרוא את ההפטרה של השבת הקודמת, פרשת ויקרא (שלא נקראה בציבור מפני שבה קראו את הפטרת פרשת זכור) המתחילה 'עם זו יצרתי לי', שגם בה תוכחה, אמנם מעודנת יותר, של ישעיהו הנביא על הקרבת הקרבנות של עם ישראל. אולם תימה גדולה היא, שהרי מכל ההפטרות של השנה דווקא הפטרה זו 'עולותיכם ספו' מוזכרת בפירוש בגמרא במסכת מגילה (כדוגמא להפטרה שקוראים בה פחות מכ"א פסוקים בגלל שבה 'סליק עניינא'), ואיך אפשר להתעלם מגמרא מפורשת ולקרוא במקומה הפטרה אחרת? וצריך לומר שהנוהגים כך פשוט אינם מסוגלים לקרוא נבואת זעם כה קשה ודברי תוכחה כה חמורים על עם ישראל, ובגלל שמנהגי קריאת ההפטרה לפעמים רופפים במידת מה - הרשו לעצמם כמה פוסקים וכמה קהילות לשנות את סדרי ההפטרה העתיקים למרות כל הני"ל.

ואכן, קיימת סתירה תהומית בין נבואת ירמיהו לבין מה שקורה היום מול עינינו. בזמן כתיבת שורות אלו איננו יודעים עדיין איך הסתיימו הבחירות הקשות של ניסן תשע"ט, שבמהלכם ניסה כל צד וניסתה כל קבוצה, לפעמים בהצלחה יתירה, להראות את הפגמים והכישלונות של האחרים; אך מה שלא יהיה - כל מי שענינו פקוחות לא יכול להתעלם מחסד ה' השופע בימינו על עמו ונחלתו, על הניסים והנפלאות שבכל יום עמנו, על היותנו למרות הכל עם אחד - 'ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ', ועל פעמי המשיח הניכרים בכל פינה, ובעז"ה נמשיך לעשות ולהצליח.

חברת גדושה זו עוסקת בנושאים מגוונים - שני מאמרים של רבנים בוגרי ישיבת שעלבים עוסקים במצוות החג בשילוב של ענייני הלכה והגות; הרב עזריה אריאל מ'מכון המקדש' חוקר בעמקות את זיהוי כבשי המרינו חסרי האליה, שמהם היום רוב הצמר בעולם, ומוכיח שגם הם נחשבים 'רחלים' והצמר שלהם נחשב 'צמר' על פי ההלכה; הרב שטראוס מנווה יעקב שבצפון ירושלים בוחן ביסודיות את מהותם של השדים המוזכרים בתכופות בספרי חז"ל ודן בשאלת מציאותם בימינו; בהמשך מובאים חלק מקורות חיי המרתקים של החסיד הסופר והחלוץ ר' אליהו כ"טוב כתובים בידי עצמו עם הערות והרחבות; נינו של הגאון הגדול רבי כלפון הכהן אב"ד ג'רבה מספר על דמותו המופלאה של זקנו ועל חיבתו הגדולה לארץ ישראל, ועוד תגובות והערות וסקירות וחיידושים רבים בחוברת זו, שניתן לקוות שכולם יהיו בעז"ה עונג חג אמיתי למנויי 'המעין' ולקוראיו.

בציפייה לישועה השלמה בקרוב לעינינו, חג כשר ושמח, הק' יואל